Ciníochas, idirdhealú eitneach agus eisiamh sóisialta i spórt

Cuireann **Airteagal 21** a thagann faoin gCaibidil Chomhionannais de Chairt um Chearta Bunúsacha an Aontais Eorpaigh cosc ar idirdhealú ar roinnt foras, lena n-áirítear cine, bunús eitneach nó sóisialta agus ballraíocht de mhionlach náisiúnta.

Comhthéacs beartais

Is ábhar spéise méadaitheach don Aontas Eorpach é cumas an spóirt luachanna daonna a léiriú. Ag an am céanna, tá athrú suntasach tagtha ar bhraistint agus ar fheasacht an chiníochais agus an idirdhealaithe i spórt ag leibhéal Eorpach le deich mbliana anuas, ar a laghad sa pheil, le riachtanas éiritheach chun gníomhartha. Comhthacaíonn gníomhaithe agus geallsealbhóirí Eorpacha agus idirnáisiúnta atá gníomhach i réimse an spóirt leis an bhforbairt seo de chur chuige níos gníomhaí i gcoinne ciníochas agus idirdhealú i gcúrsaí spóirt.

I dtuarascáil nua, déanann Gníomhaireacht an AE um Chearta Bunúsacha (FRA) scrúdú mionsonrach ar na saincheisteanna seo.

Ag leathnú na rannpháirtíochta i spóirt

I go leor spórt ar fud an Aontais Eorpaigh, déantar gannionadaíocht ar mhionlaigh agus imircigh, go háirithe i bpoist bhainistíochta na n-eagraíochtaí spóirt. Déantar gannionadaíocht ach go háirithe ar mhná agus ar chailíní le cúlra mionlaigh nó imircigh acu.

I roinnt tíortha, féadfaidh eisiamh sóisialta agus leithlisiú geografach a bheith mar chúis le rannpháirtíocht íseal na Romach agus na dTaistealaithe i gcúrsaí spóirt. Laghdaíonn do-úsáidteacht na n-áiseanna spóirt i gceantair áirithe leibhéil rannpháirtíochta roinnt grúpaí freisin.

Ag treisiú feasachta agus ag feabhsú éagsúlachta

Tá gá le breis gníomhaíochtaí sprioctha um ardú feasachta á gcur i gcrích ag comhlachtaí rialachais, cónaidhmeanna agus cumainn spóirt chun cumas cuimsitheach an spóirt a thabhairt chun réadúlachta. Ba cheart go n-áireodh gníomhaíochtaí dá leithéid cláir éagsúlachta chun spreagadh a thabhairt do rannpháirtíocht na n-imirceach agus na mionlach eitneach, nó tionscnaimh chun na bacainní a bhaint i ndáil le rochtain ar phoist bhainistíochta in eagraíochtaí spóirt.

Monatóireacht na dteagmhas ciníochais i spórt

Is minic go dtuairiscítear teagmhais chiníochais i measc lucht féachana na n-imeachtaí spóirt sna meáin. I bpeil na bhfear, mar shampla, is iad na leantóirí a ndéantar a thaifead mar phríomh-dhéantóirí na dteagmhas dá leithéid.

Mar sin féin, tarlaíonn teagmhais chiníochais i measc imreoirí freisin, go háirithe i gcás spóirt amaitéarach.

D'fhéadfadh moltóirí agus oifigigh chumainn a bheith páirteach freisin i dteagmhais chiníochais. Sa bhreis air sin, tarlaíonn líon suntasach teagmhas i gcomhthéasc de chuid spórt na n-ógánach.

Níl córais a dhéanann monatóireacht ar theagmhais chiníochais i láthair ach i roinnt Ballstát de chuid an AE. Tá cuid acu forbartha níos mó agus gabhann siad níos mó teagmhais chiníochais ná cinn eile; baineann formhór na sonraí infhaighte, áfach, le cúrsaí peile.

Monatóireacht éifeachtach

Déantar údaráis naisiúnta agus áitiúla a spreagadh chun bealaí éifeachtúla a fhorbairt d'fhonn monatóireacht a dhéanamh ar theagmhais chiníochais agus ar idirdhealú i spórt i ndlúthchomhar le cónaidhmeanna spóirt chun feabhas a chur ar thaifeadadh na dteagmhas, agus chun éascú a dhéanamh ar ghearán aonair a thaisceadh freisin.

Láidriú na rialála agus an fhorfheidhmithe i gcoinne teagmhais chiníochais i spórt

Is minic go gcuimsíonn reachtanna nó cáipéisí comhchosúla de chuid na n-eagraíochtaí spóirt Eorpacha nó idirnáisiúnta forálacha frith-chiníochais nó frith-idirdhealaithe. Mar sin féin, is beag eagraíocht a bhfuil gnáthaimh araíonachta soiléire i bhfeidhm acu i gcoinne iompar ciníoch nó idirdhealaithe, le heisceacht na n-eagraíochtaí peile agus cruicéid idirnáisiúnta.

Cuimsíonn rialacháin araíonachta de chuid Aontas Chumainn Sacair na hEorpa (UEFA), mar shampla den dea-chleachtas, forálacha frith-chiníochais agus catalóg na smachtbhannaí diúltacha i gcás sáraithe.

Chun rialacháin frith-chiníochais a dhéanamh níos éifeachtaí:

Ní mór do chomhlachtaí rialachais spóirt rialacháin frith-chiníochais agus bearta comhionannais éifeachtacha a mhionsaothrú agus a fhorfheidhmiú. Féadfaidh an Coimisiún Eorpach ról a bheith aige i gcomhordú a dhéanamh ar mhalartú an dea-chleachtais idir Bhallstáit sa chomhthéacs seo.

Is ionstraim dlíthiúil thábhachtach é Cinneadh Réime na Comhairle um dhul i ngleic le cineálacha agus léiriúcháin áirithe ciníochais agus seineafóibe sa dlí coiriúil a d'fhéadfaí a úsáid chun dul i ngléis le ciníochas i gcúrsaí spóirt.

Comhlachtaí Comhionannais agus spórt

Léiríonn tuarascáil an FRA in ar a laghad 16 Ballstát de chuid an AE go dtéann Comhlachtaí Comhionannais agus institiúidí eile, ar nós Institiúidí Náisiúnta um Chearta an Duine (INCD), i mbun gníomhaíochta i gcásanna de theagmhas ciníochais agus idirdhealú eitneach i gcúrsaí spóirt.

Páirt a thabhairt do Chomhlachtaí Comhionannais i ndul i ngleic le ciníochas agus idirdhealú eitneach i gcúrsaí spóirt:

Ba cheart go mbeadh Comhlachtaí Comhionannais agus Institiúidí Náisiúnta um Chearta an Duine (INCD) níos rannpháirtí i ndáil le haghaidh a thabhairt ar idirdhealú i spórt. D'fhéadfadh na comhlachtaí seo tacú le cónaidhmeanna agus cumainn spóirt i leith gníomhaíochtaí um ardú feasachta a fhorbairt. D'fhéadfadh siad tacaíocht a sholáthar d'íospartaigh ionchais agus, sa chás go gceadaítear a leithéid seo, páirt a ghlacadh i gcaingean dlí i gcoinne déantóirí na coire.

Cúlra

Tá tuarascáil an FRA bunaithe ar agallaimh le saineolaithe agus geallsealbhóirí ábhartha, agus ar shonraí agus ar fhaisnéis tánaisteach ag clúdach an tréimhse 2003-2008. Sa bhreis air sin, sholáthair geallsealbhóirí ionchur ar leibhéal Eorpach agus náisiúnta lena n-áirítear cónaidhmeanna spóirt náisiúnta. Rinne an taighde scrúdú ar spóirt phroifisiúnta agus amaitéaracha ina raibh páirt ag fir, mná agus leanaí nó ógánaigh iontu.

Rinneadh scrúdú ar pheil agus lúthchleasaíocht i ngach ceann de 27 Ballstát an AE agus clúdaíodh an tríú spórt, coitianta sa Bhallstát ar leith, freisin.

Ballstát an AE	**Spóirt a scrúdaíodh**
An Ostair	Peil, lúthchleasaíocht, sciáil fána
An Bheilg	Peil, lúthchleasaíocht, cispheil
An Bhulgáir	Peil, lúthchleasaíocht, eitpheil
An Chipir	Peil, lúthchleasaíocht, cispheil
Poblacht na Seice	Peil, lúthchleasaíocht, haca oighir
An Danmhairg	Peil, lúthchleasaíocht, liathróid láimhe
An Eastóin	Peil, lúthchleasaíocht, cispheil
An Fhionlainn	Peil, lúthchleasaíocht, cispheil
An Fhrainc	Peil, cispheil, leadóg
An Ghearmáin	Peil, lúthchleasaíocht, liathróid láimhe
An Ghréig	Peil, lúthchleasaíocht, cispheil
An Ungáir	Peil, lúthchleasaíocht, póló uisce
Éire	Peil, lúthchleasaíocht, iománaíocht/camógaíocht
An Iodáil	Peil, lúthchleasaíocht, cispheil
An Laitvia	Peil, lúthchleasaíocht, haca oighir
An Liotuáin	Peil, lúthchleasaíocht, cispheil
Lucsamburg	Peil, lúthchleasaíocht, rothaíocht
Málta	Peil, lúthchleasaíocht, cispheil
An Ísiltír	Peil, lúthchleasaíocht, korfbal
An Pholainn	Peil, lúthchleasaíocht, rásaíocht luasraoin
An Phortaingéil	Peil, lúthchleasaíocht, liathróid láimhe
An Rómáin	Peil, lúthchleasaíocht, liathróid láimhe
An tSlóvaic	Peil, lúthchleasaíocht, haca oighir
An tSlóivéin	Peil, lúthchleasaíocht, sciáil fána
An Spáinn	Peil, lúthchleasaíocht, cispheil
An tSualainn	Peil, lúthchleasaíocht, haca oighir
An Ríocht Aontaithe	Peil, lúthchleasaíocht, cruicéad

Tá dhá thuarascáil ar chiníochas, idirdhealú eitneach agus eisiamh na n-imirceach agus na mionlach i spórt san AE foilsithe ag Gníomhaireacht an Aontais Eorpaigh um Chearta Bunúsacha:

- *Ciníochas, idirdhealú eitneach agus eisiamh na n-imirceach agus na mionlach i spórt: Forbhreathnú comparáideach ar an scéal san Aontas Eorpach [Racism, ethnic discrimination and exclusion of migrants and minorities in sport: A comparative overview of the situation in the European Union]*
- *Ciníochas, idirdhealú eitneach agus eisiamh na n-imirceach agus na mionlach i spórt: An scéal san Aontas Eorpach – Tuarascáil achoimre [Racism, ethnic discrimination and exclusion of migrants and minorities in sport: The situation in the European Union – Summary report]*

Foilseofar *Lámhleabhar an dea-chleachtais* in 2011 le haghaidh cónaidhmeanna spóirt, cumainn, agus imreoirí nó lúthchleasaithe, le samplaí de thionscnaimh chun dul i ngléis le ciníochas, idirdhealú eitneach agus eisiamh na n-imirceach agus na mionlach i gcúrsaí spóirt.
Tá na tuarascálacha ar fáil ag www.fra.europa.eu